

MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT

XXVIII. TELEKI PÁL KÁRPÁT-MEDENCEI FÖLDRAJZ - FÖLDTAN VERSENY

MEGYÉKBEN ISKOLAI, BUDAPESTEN KERÜLETI FORDULÓ FELADATLAPJA 2019/2020. tanév

8. osztály

Közreműködő és támogató partnereink:

Alapítvány a Közjóért, Ásványok Háza, Egis Gyógyszergyár Zrt., Földrajzi és Földtudományi Intézet, Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat, Magyar Földrajzi Társaság, Magyarhoni Földtani Társulat, Miskolci Egyetem, Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács, Richter Gedeon Nyrt., Szegedi Tudományegyetem, TermészetBÚVÁR, Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság

Kedves Versenyző!

Szeretettel köszöntünk a földrajzversenyen!

Ezen a feladatlapon oldd meg a feladatokat! Minden feladatnál megtalálod a megoldási útmutatót.

100 feladatot kell megoldanod 90 perc alatt. Minden jó megoldás egy pontot ér. Rossz megoldás esetén nincs pontlevonás!

A feladat sorszáma mellé szöveget, betűt, vagy számot kell írnod! Nagyon fontos, hogy tollal írd a megoldásaidat! Ha javítanod kell, azt egyértelműen tedd, úgy, hogy egy vonallal áthúzd a rossz választ és mellé írod a jót! A javítást ugyanazzal a tollal írd, mint amivel eredetileg írtál!

Semmilyen segédeszközt (térképet, telefont) nem használhatsz, még számolóshoz sem!

2020. február 17.

Sikeres versenyzést kívánunk: A Magyar Természettudományi Társulat munkatársai

Versenyző neve vagy jeligéje:

osztálya:

Felkészítőtanára:

Elért pontszáma:

helyezése:

javító tanár kézjegye:.....

MILYEN IDŐJÁRÁS VÁRHATÓ?

Útmutató: Ebben a feladatsorban népi megfigyelési leírásokat olvashatsz a Kárpát-medence időjárásával kapcsolatban. Találd ki, mikor, milyen időjárás várható, vagy éppen az adott időjárást, mi okozza, vagy mit idéz elő az adott időjárás? Karikázd be az egyetlen helyes választ!

- 1. Ha tiszta az idő Medárd napján, akkor kellemes, szép, napsütéses nyárra lehet számítani. Ha viszont "Medárd napján esik, akkor 40 napig esik." - szól a népi mondás.**
 - A. A tiszta időjárást magas légnyomás idézi elő, míg az esős időszak alacsony légnyomásos tevékenységhez kötődik.
 - B. A Medárd napi esőzést sarki hideg légtömeg betörése hozza létre.
 - C. Medárd napja május 8-án van.
 - D. Ha Medárd napján napsütés van, akkor alacsony a légnyomás értéke.
- 2. "Márton napján, ha a lúd jégen jár, akkor karácsonykor vízben poroszkál."**
 - A. Márton napja bizony november végén van, mert ekkor már a hőmérséklet fagypont alá süllyed.
 - B. A karácsonyi hőmérséklet-emelkedést az óceáni enyhébb légtömegek beérkezése okozza.
 - C. A novemberi lehülést ciklon-tevékenység idézi elő.
 - D. A Márton napi lehülés gyakran a „vénesszonyok zimankója” után erősödik fel.
- 3. Pongrác, Szervác, Bonifác a három fagyosszent. Ilyenkor gyakran visszatérnek a reggeli fagyok.**
 - A. A fagyosszentek március végén vannak.
 - B. A fagyosszenti reggeli fagyok kialakulása a mandulafák virágrügyeit teszi tönkre.
 - C. A Pongrác, Szervác és Bonifác napján még a medve alszik a barlangjában.
 - D. A fagyosszentek körüli lehülést sarki hideg légtömegek betörése okozza.
- 4. „Az idő romlását, esőt jelez, ha: a hangyák nagy tömegben jönnek elő.”**
 - A. A hangyák megérik esős időszakot, amikor a légnyomás emelkedik.
 - B. Esős időjárás lesz, hidegfront betörés után több nappal.
 - C. Esik az eső az óceáni hatás miatt.
 - D. Az esős időben a hangyák azért jönnek elő, hogy vizet vegyenek magukhoz.
- 5. Sándor, József és Benedek napja: "Zsákban hozzák a meleget". Ha Sándor, József és Benedek napján, rossz esős idő van, akkor milyen időjárás várható?**
 - A. Az egyik leghíresebb népi jóslat lényegében arról szól, hogy a napéjgyenlőséget (június 22.) megelőzően gyakran jelentős melegedés történik az időjárásban.
 - B. A tavaszi hónapokban a felmelegedést a napsugarak hajlásszögének csökkenése okozza.
 - C. A tavaszi felmelegedést követően jelentősen is lehülhet az időjárásunk a Kárpát-medencében az erősödő júniusi ciklon-tevékenység miatt.
 - D. Az április hónapunk a népi időjárás megfigyelés alapján a legkiszámíthatóbb hónapunk.

6. **„Hideg télre számíthatunk, ha a mezei egerek mélyre ásnaak.”**
- A. A hideg lehülést ciklon-tevékenység idézi elő.
 - B. A mezei egerek alagútjainak mélyre ásása mögött az áll, hogy télen a talaj felszíni mélyrétegei, egyre jobban átmelegednek, s emiatt kell mélyebbre ásniuk az állatoknak, hogy jól bepackolják magukat.
 - C. Télen a fagyos időjárást gyakran a Szibéria felől érkező anticiklon-tevékenység okozza.
 - D. A Kárpát-medence területén a hideg levegő, könnyű fajsúlyánál fogva a téli időszakban a medence alacsonyabb területein könnyen megül hosszabb időszakra is.
7. **"Májusi eső aranyat ér".**
- A. Májusban a Kárpát-medence területe annyira felmelegszik, hogy ebben a légköri állapotban könnyebben bejutnak a ciklonok a medence területére az Atlanti-óceán felől.
 - B. Ha májusban esik, akkor már nem fog esni júniusban.
 - C. A májusi eső azért ér aranyat, mert ilyenkor az esőcseppeken megcsillan a Nap aranyló fénye.
 - D. A májusi eső igen kedvez az ekkor elültetett tavaszi búza fejlődésének.
8. **„Ha Szent György napján akkora a vetés, hogy a varjú elbújhat benne, úgy jó lesz a termés.” (Szent György napja a legbolondosabb időjárású hónapunkban van.)**
- A. Szent György napja márciusban van, amikor már rég elvetették az őszi gabonát, jól megnőtt a téli hótakaró alatt.
 - B. Szent György havában az időjárás már nem okoz gondot a gazdáknak, így a vetésnek sem.
 - C. Az ősi magyar nyelven ismert Szelek hava, azonos Szent György havával, ugyanis ez a legszelesebb hónapunk, ami a vetést is jól megmozgatja.
 - D. „A Szent György-havi eső kergeti a fagyot”, ami már májusban nem szokott hazánkban előfordulni, így a vetés is jól tud fejlődni.
9. **"Ha Katalin kopog, karácsony locsog".**
- A. Katalin napja a december eleji lehüléshez kötődik.
 - B. Ha Katalin kopog, akkor eljött az első komolyabb téli lehülés, a rövidebb nappalok és a kisebb nappali besugárzás miatt.
 - C. A karácsonyi locsogás arra utal, hogy ilyenkor a nagycsaládok rokonai bekopognak egymáshoz, felkeresik egymást és jól kibeszélik magukat.
 - D. „A karácsony locsog” időjárás – anticiklon-tevékenységhez kötődik.
10. **„Ha Szent Mihály itt találja a fecskéket, akkor kellemes meleg ősz várható.”**
- A. Ez az „Indián nyár” végét jelzi, kezdődik az ősz.
 - B. A Szent Mihály napi megfigyelés a felerősödő mediterrán hatásra utal.
 - C. A meleg ősz okozója az enyhe óceáni hatás.
 - D. A fecskék azért nem kelnek még ilyenkor útra, mert megvárják az őszi betakarítást, hogy több maghoz jussanak.

FOGALMAK

Útmutató: Az alábbiakban fogalmakkal és azok meghatározásával, illetve magyarázatokkal találkozol. A feladatod az, hogy a teljesen helyes megoldást válaszd ki!

11. Mit nevezünk ár-apálynak?

- A. Tengerjárás, az a mozgásos jelenség, amit a Föld a Hold és Nap kölcsönös tömegvonzása hoz létre.
- B. Olyan mozgásforma, amit a tenger áramlatai keltenek.
- C. Olyan szintkülönbség, amit a tenger hullámozása hoz létre.

12. Mit értünk infláció alatt?

- A. Pénzmozást a gazdaságban.
- B. Pénzromlást a gazdaságban.
- C. Pénzkivonást a gazdaságból.

13. Milyen felszínforma a töbör?

- A. Járrendszer a karszthegységben.
- B. Tölcséralakú víznyelő a mészkőhegységben.
- C. Tálalakú, beszakadással vagy oldással kialakult zárt mélyedés a mészkőhegységben.

14. Mi a laterit?

- A. Barna színű erdei talajtípus.
- B. Alumínium- és vas-oxidban/hidroxidban gazdag talajtípus.
- C. Másnéven terra rossa.

15. Mi a profit?

- A. Az áru, a termék eladásából származó nyereség.
- B. Az áru után fizetett termékadó.
- C. A gazdaságtalanul előállított áru, termék utáni veszteség.

SORAKOZÓ

Útmutató: Ebben a feladatsorban, a nagybetűvel jelölt lehetőségek közül kell kiválasztanod, az adott feladatnak megfelelő sorrendet! A feladat megoldásakor, először az állítást kell elolvasni, s utána kell hozzákeresni a megfelelő sorrend nagybetűjét.

- A. 1., 2., 4., 3.
- B. 1., 3., 2., 4.
- C. 2., 4., 1., 3.
- D. 4., 3., 1., 2.

16. Állítsd időrendi sorrendbe egy rétegvulkán működésének folyamatát!

1. vulkáni törmelékek: vulkáni bombák, por, hamu szórása
2. előregések
3. lávaömlés
4. gőzök, gázok kitörése

17. Állítsd sorrendbe a szárazföldeket méretük alapján, a legnagyobbbal kezd!

1. Ausztrália
2. Afrika
3. Grönland
4. Dél-Amerika

18. Állítsd növekvő sorrendbe a településformákat népességszámuk alapján!

1. város
2. megapolisz
3. falu
4. tanya

19. Állítsd növekvő sorrendbe a földtörténeti időket időtartalmuk hossza szerint!

1. óidő
2. újidő
3. ősz- és előidő
4. középidő

20. Állítsd időrendi sorrendbe a kőzeteket képződésük kora szerint!

1. A Velencei-hegység gránitjának a kialakulása.
2. A Keszthelyi-hegység dolomitjának a képződése.
3. A Kiskunság homokjának képződési ideje.
4. A Börzsöny andezitjének a képződése.

TÖBBSZÖRÖS VÁLASZTÁS AZ EURÓPAI ORSZÁGOKRÓL

Útmutató: Egy állításhoz öt válaszlehetőség tartozik. Az állítás nem csak egy válaszra vonatkozhat, hanem többre is az alábbi variációk szerint. A helyes választ találd meg és írd a betűt a feladat mellé!

- A) Az állítás az 1. 2. 3. országra igaz.
- B) Az állítás az 1. és a 3. országra igaz.
- C) Az állítás a 2. és a 4. országra igaz.
- D) Az állítás a 4. országra igaz.
- E) Az állítás mind a négy országra igaz.

21. Szerkezetileg az ország nagy része a Balti-ősföldhöz tartozik.

1. Svédország
2. Norvégia
3. Finnország
4. Izland

22. Dél-európai ország a Földközi-tenger mentén.

1. Ausztria
2. Portugália
3. Észak-Macedónia
4. Málta

23. Idegenforgalmi bevétele jelentős Európában.

1. Norvégia
2. Spanyolország
3. Izland
4. Franciaország

24. A La Manche mentén fekszik.

1. Dánia
2. Franciaország
3. Hollandia
4. Nagy-Britannia

25. A legkisebb népsűrűségű európai országok közé tartozik.

1. Hollandia
2. Luxemburg
3. Belgium
4. Izland

26. Az ország területén az Alpok vonulatai húzódnak.

1. Magyarország
2. Ausztria
3. Németország
4. Svájc

27. Ez a megye a Dél-alföldi régióban fekszik, amely érintkezik az országhatárral.

1. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
2. Békés megye
3. Baranya megye
4. Bács-Kiskun megye

28. Melyik nem az Európai Unió hivatalos nyelve?

1. norvég
2. magyar
3. albán
4. svéd

29. Melyik ország csatlakozott az Európai Unióhoz 1995-ben?

1. Ausztria
2. Dánia
3. Finnország
4. Portugália

30. Területén tundra is található.

1. Kanada
2. Oroszország
3. Norvégia
4. Dánia

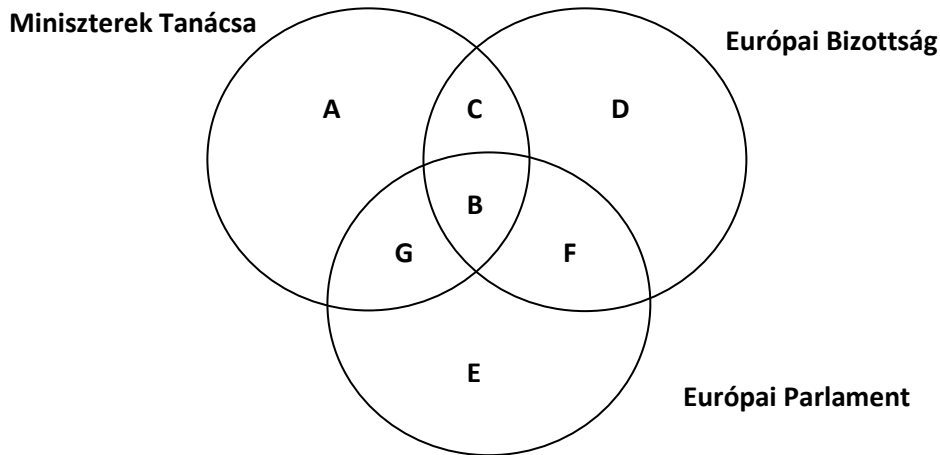
IGAZ-HAMIS ÁLLÍTÁSOK

Útmutató: Döntsd el, hogy az alábbi állítások igazak- e vagy hamisak! Az igaz állítást „A” a hamis állítást „B” betűvel jelöld!

31. Az Alpok hófaló szele a fön.
32. Finnországban lehet tanulmányozni a fehér éjszakákat.
33. Lengyelország Balti-állam.
34. A Pecsora Horvátország folyója.
35. A Germán-Lengyel-alföldön a jégtakaró által otthagyt morénahalmokkal találkozhatunk.
36. Id. Lóczy Lajos a Balaton-vidékre vonatkozó kutatásait *A Balaton tanulmányozásának eredményeiben* összegezte.
37. A Zalai-dombságon az évi csapadékmennyiség 600 mm alatt van.
38. Magyarország éghajlatában tükröződik a medence-jelleg.
39. Nem megújuló energiaforrás a napenergia.
40. Tolna megye székhelye: Szekszárd.

**HÉTFÉLE KAPCSOLAT – HALMAZBAN AZ EURÓPAI UNIÓ
INTÉZMÉNYRENDSZERE**

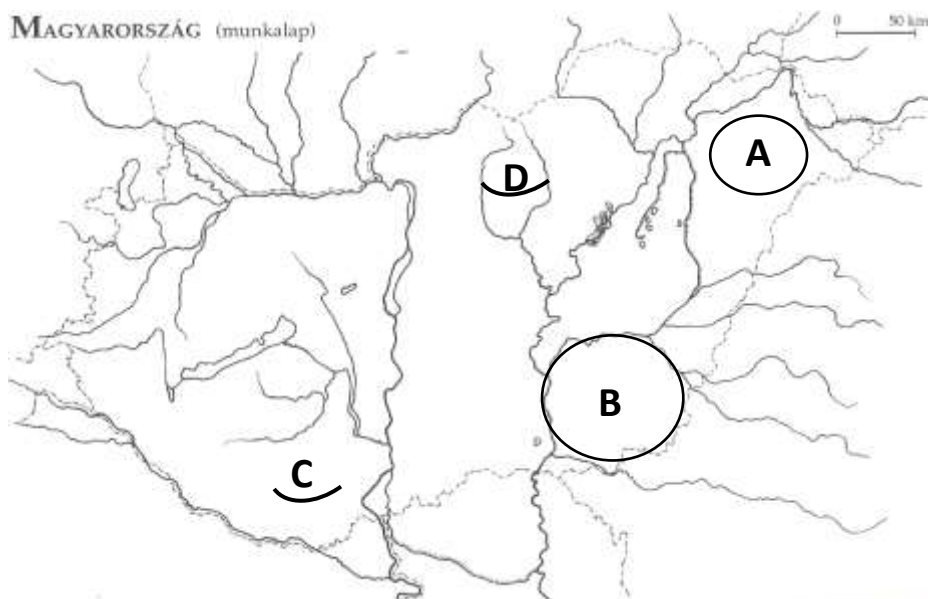
Útmutató: Az Európai Unióra intézményeire vonatkozó állításokat kell a körökbe írt nagybetűkkel egyeztetned. Először az állítást olvasd el, aztán keresd meg hozzá a megfelelő nagybetűjelet!

41. 751 választott képviselő dolgozik az intézményében.
42. Brüsszelben van a székhelye.
43. Az EU-tagállamok kormányainak képviseletét ellátó intézmény.
44. Egyetlen közvetlenül választott szerve az Európai Uniónak.
45. A tagállamok adott kérdésben illetékes minisztereiből áll.
46. Nemzeti kormányoktól független testület.
47. 28 biztos alkotja.
48. A választópolgári érdekeket képviselő intézmény.
49. Az Európai Unió legfőbb jogszabályalkotó és irányító szerve, összehangolja az uniós szakpolitikákat.
50. Strasbourgban van a székhelye.
51. Előkészíti és kidolgozza az integrációval összefüggő intézkedéseket.
52. Az Európai Unió intézménye.
53. A törvényjavaslatok elfogadása után, gondoskodik azok ellenőrzéséről.
54. Döntési joggal bíró intézmény.
55. Javaslatok vagy döntéseik egy részével az Európai Unión belül jogharmonizációra törek-szenek.
56. Az Európai Unió költségvetésének végső elfogadó szerve.
57. Közösségi érdekeket képvisel.
58. Ellenőrző, felügyeleti feladatai is vannak.
59. Az Európai Unió jogszabályainak létrehozásában és megalkotásában szerepe van.
60. Az Európai Unió ún. végrehajtó szerve.

RAJZOS FELADAT – HAZAI TÁJAKON

Útmutató: A nagybetűvel jelölt magyarországi nagytájakat, tájakat kell egyeztetned az állításokkal! Először a tájakat azonosítsd be, utána az állítást olvasd el, aztán keresd meg hozzá a megfelelő tájat!

61. Körös-Maros köze / Maros-Körös köze
62. Mátra
63. Nyírség
64. Mecsek
65. A Tarna és a Zagyva által körülvevett táj természeti értékeit őrzi.
66. A táj az észak felől ideérkező folyók hordalékkúpjának maradványa, ahol az utolsó jégkorszak után, a szárazon maradt homokfelszínen az uralkodó szél buckákat halmozott fel.
67. Felszínét karsztformák uralják.
68. A települések kultúrtörténeti emlékei, a tájegység palóc kultúrája és hagyományai vonzzák ide az üdülni vágyó embereket.
69. A Maros hordalékkúpján terül el.
70. Löss borítja területének egy részét.
71. Híres képződményei a vörös homokkőből álló, kiugró sziklafalak (ún. „Babás Szerkövek”).
72. Jellegzetes talaja a mezőségi feketeföld.
73. Déli részén érződik a mediterrán hatás.
74. Jelentős rézérckészlete miatt sokan kutatták kialakulását és vulkanizmusának történetét.
75. Az Alföld legmagasabb tengerszint feletti magasságú pontját (Hoportyó, 183 m) itt találjuk.

SZÖVEGKIEGÉSZÍTÉS

Útmutató: Ebben a feladatban egy rövid szöveget kell kiegészíteni a számokkal jelzett helyeken. A szöveg alatt a számok mellett betűvel jelölt fogalmakat találsz, a megfelelő fogalom betűjelét át kell a szövegbe a számok előtti pontozott vonalra írnod!

Az észak-déli irányú Keleti-Kárpátok kőzetövei nyugatról keletre(76.) **vonulatot** képeznek. Az egykori tűzhányók pl. a Hargita(77.) **évvel** ezelőtt még működtek. A környék legszebb látnivalói a Csomád-hegységben található Szent Anna-tó, ami egy(78.) **tó**, ill. Hargita egyetlen hegyi üdülőtelepe az 1250 m-en fekvő csíkszentimrei Büdösfürdő(79.) - **forrásokkal** és mofettákkal. Itt található a Hargita legerősebb 99%-ban(80.) **tartalmazó** gázömlései.

76.

- A. – egy
- B. – kettő
- C. – három
- D. – négy

77.

- A. - néhány millió
- B. - néhány milliárd
- C. - néhány száz
- D. - néhány ezer

78.

- A. dolina
- B. kráter
- C. moréna
- D. szélvájta

79.

- A. csevice
- B. savanyú-víz
- C. keserű-víz
- D. borvíz

80.

- A. szén-monoxidot
- B. kén-dioxidot
- C. szén-dioxidot
- D. kén-savat

JÁTÉKOS FÖLDRAJZ – KÉPAZONOSÍTÁS TÁJ- ÉS TELEPÜLÉSISMERETTEL

Útmutató: Azonosítsd a betűkkel jelzett képeket a településnevekkel és a hozzá tartozó leírásokkal.

A.

B.

Forrás: Készítette: Thaler - A feltöltő saját munkája, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=28624921>

C.

D.

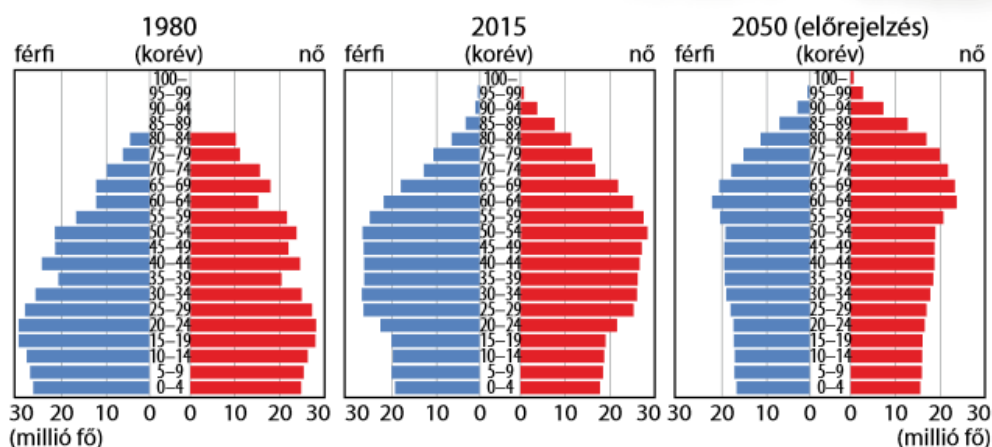

E.

- 81.** Harkány
- 82.** Abaliget
- 83.** Őrség
- 84.** Szombathely
- 85.** Fertőrákos
- 86.** „Gyógybarlang a Mecsek-hegységben, 96%-os páratartalmú, kalcium- és magnézium-ionokban gazdag levegője enyhíti a légzőszervi betegségeket.”
- 87.** „Gyógyfürdő a mocsárban – a Villányi-hegység mentén. Az 50–70 méter mélyről felszínre törő 62 °C-os víz oldott ásványi anyagokban rendkívül gazdag. Mozgásszervi, ízületi betegségek megelőzésében, gyógyításában és a csontritkulás kezelésében hatásos.”
- 88.** „A Borostyánút mentén – fekvő település. Minden évben légiósok sokasága veszi birtokba az egykori Savariát.”
- 89.** „A nyugati határ őrzője – A honfoglaló magyarok őrzőket állítottak a nyugati határszélre. Innen e táj neve. A házakat a dombok tetejére építették, ahonnan jól be lehetett látni a vidéket. Elkerülték a mocsaras völgyeket, a meg-megcsúszó domboldalakat.”
- 90.** „Színház a kőbánya közepén. A település határában kialakított bányának jól alakítható mészköve sok soproni és bécsi épület alapanyagául szolgált. A bányát ma már nem művelik, 10-12 méter magas, hatalmas termeiben színházi előadásokat, hangversenyeket tartanak.”
- 91.** Ide tartozik Pityerszer.
- 92.** A Fertő-Hanság Nemzeti Park része.
- 93.** Nem messze ettől a helytől található Orfű, csodálatos tavakkal.
- 94.** Híres a rendezvénye a Savária Táncverseny.
- 95.** A híres bortúrák kiinduló pontja is e település, amely a környezetéből szigetszerűen kiemelkedő hegyvidék településeit fűzi fel. De könnyen meglátogathatjuk innen akár Siklós várát is.

„ŐSZÜLŐ EURÓPA” - KORFAELEMZÉssel

3.6. Európa korfája

Forrás: Földrajz 8. OFI tankönyv

Útmutató: Nézd meg az „Őszülő Európa” korfadiagramjait és dönts el az állítások igazság voltát! Az igaz állítást „A” a hamis állítást „B” betűvel jelöld!

96. A népesség öregedéséről készült jelentésből arra következtetünk, hogy a lakosság korösszetétele a következő évtizedekben számottevően megváltozik: a kontinens lakóinak 1/8-a idős lesz.
97. A népesség csökkenésének kezelésére Nyugat-Európa egységesen kidolgozott egy többgyermekes család-modellt.
98. Az emberek manapság hosszabb ideig élnek, mint korábban. Ám ez nagy kihívásokat jelent az országok gazdaságának, mivel ez az államoknak egyre több kiadást jelent a nyugdíj-rendszer és az egészségügyi ellátórendszer védelmében.
99. Harminc év múlva, jelentősen megnövekszik a középkorúak száma.
100. Az európai társadalmak korfapiramisai az öregedő társadalmakra jellemző jegyeket viselik magukon: tipikus piramis-alakúak.